

Subjekt a mnohost

Pokud je „jedno“ a „mnohé“ pojmově postaveno ostře a takřka výlučně proti sobě, není místo (resp. není dost předpokladů) pro pojetí „subjektu“ jako „sjednocené mnohosti“. Logicky vzato (rozumí se: formálně logicky!) se jednota a mnohost navzájem vylučují. Ve skutečnosti jednota chápaná jako sjednocenost předpokládá mnohost; a na druhé straně jen za předpokladu sjednocenosti (resp. celé řady sjednoceností) lze mluvit o mnohosti, nebo každá mnohost je mnohostí „jednot“, tedy řady „sjednoceností“. Slovo „subjekt“ v onom relativně novém významu (jakožto non-objekt) má tedy přímo ve svém pojmovém „určení“ onu zaměřenost mnohosti k jednomu: subjekt je všude tam, kde musíme předpokládat (jako nezbytnost pro porozumění a další myšlenkovou práci) neustávající tendenci k soustředování, k centralizaci, přičemž ovšem žádné „původní“ centrum nemůže být dopředu hypostazováno, ale musí být ustavováno a vždy znovu rekonstituováno, a to proto, aby mohlo přitahovat aktivní tendenci k soustředování, která nemůže být redukována pouze na aktivitu tohoto subjektu (neboť bez této tendence, směřující k ustavení a udržování subjektu, by subjekt nemohl být a nebyl ustavován). To znamená: aktivitu musíme předpokládat na obou stranách, tedy jak straně na subjektu jakožto centru sjednocování, tak i na oné „mnohosti“, která má být sjednocována a která na onom sjednocování musí být a vskutku je interesována. A v obou případech počátky („zdroje“) této aktivity musíme vidět jako přicházející z budoucnosti, tedy nejprve nejsoucí a teprve pak se uskutečňující subudálosti resp. subudálostné „akty“. Zdá se proto, že tato původně „ještě nejsoucí“, tedy z budoucnosti přicházející a tak se dějící skutečnost se musí „zpřítomňovat“ (či „přítomnit“) nikoli pouze přes subjekt, nýbrž v jakési jednodušší či základnější podobě také ještě bez přítomnosti subjektu, tedy ještě předtím, než mohl (a může) být subjekt zakládán a ustavován.

(Písek, 081014-1.)